

Statistika z meteorologické stanice Javorník za měsíc leden

Začátek letošního roku byl na Javornicku výrazně odlišný od předchozích let. Silný vítr, sněhové jazyky, závěje a především celodenní mrazy se sněhem připomněly, jak má vypadat skutečná zima. O to větší kontrast to byl ve srovnání s 1. lednem 2023, kdy byl v Javorníku naměřen evropský teplotní rekord 19,6 °C. První polovina ledna byla pod vlivem severovýchodního proudění studeného vzduchu. Teploty zůstávaly celý den pod bodem mrazu a zamrzl dokonce i celý Javornický potok. Zajímavostí bylo výrazné rozdílné rozložení sněhu – zatímco v Javorníku Vsi ležel sníh jen minimálně, směrem výše k městu se sněhová pokrývka pohybovala kolem tří centimetrů. Kolem **10. ledna** připadl další sníh, do kterého se opět opěly mrazy. Zima tak konečně dostala podobu, na jakou si pamatujeme z dřívějších let. Zamrzlo biocentrum Střední díly, kde občané bruslili a trénovali na improvizovaném okruhu. Město pokryla ledová krusta a pracovníci města museli sypat kluzké chodníky a komunikace štěrkem. Děti obsadily každý kopec a s boby, pekáči i lopatami naplno využívaly zimní radovánky. Bruslení bylo možné také na umělém kluzišti na multifunkčním hřišti. Silný vítr mezitím na otevřených místech vytvářel sněhové jazyky a závěje. Zlom nastal **13. ledna**, kdy dorazila teplá fronta. V noci ještě sněžilo, ale poté začalo při mrazivých teplotách pršet. Vše bylo obalené ledovou strůvkou a sníh začal postupně odtávat. Už **15. ledna** zůstávaly v Javorníku jen zbytky sněhu, zatímco na Travné, Zálesí a Borůvkové hoře se stále držela souvislá sněhová pokrývka. Další výrazný jev přišel **17. ledna** večer, kdy se od Polska přivalila hustá mlha. V kombinaci s nočním mrazem vytvořila následující den silnou jinovatku. Z Kravčáku byla opět viditelná nádherná inverze a objevily se i vzácné optické jevy – Brockenský přízrak a tzv. bílá duha. V noci na **19. ledna** se nad Javorníkem objevila výrazná polární záře, viditelná pouhým okem. Byla delší a intenzivnější než známá polární záře z 10. května 2024. Nebe se vlnilo v různých barvách a šlo o mimořádný zážitek. O den později, **20. ledna**, byla polární záře pozorovatelná ještě jednou, ale už jen velmi slabě a po krátkou dobu. Ke konci měsíce se počasí opět zhoršilo. Ochladilo se a při mrholení kolem nuly se začala tvořit ledovka. Na samotném konci ledna napadly přibližně dva centimetry sněhu a zima se znovu připomněla. Dne **30. ledna** zasáhla Javornicko a Jesenícko silná ledovka. Ve vyšších vrstvách atmosféry panovaly kladné teploty, sníh se tam měnil na déšť, který však při dopadu na promrzlý povrch okamžitě namrzal. Chodníky se staly neschůdné a silnice místy nesjízdné. V okolí Travné se na hřebenech vytvořila silná námraza na stromech a situace mnohým připomněla ledovou kalamitu z roku 2023. Jeden ze smrků se zde dokonce zlomil a spadl na projíždějící automobil.

Statistika měsíce potvrzuje výjimečně zimní charakter ledna. Bylo zaznamenáno 18 dní se sněhovou pokrývkou, nejvyšší souvislá vrstva dosáhla 7 cm dne 12. ledna. Během měsíce se vyskytlo 28 mrazivých nocí a 14 ledových dní, kdy teplota nevystoupila nad bod mrazu. Letošní leden byl hodně podobný tomu z roku 2017 a 2013, i když tehdy bylo sněhu více.

Průměrné měsíční teploty, srážky, maximální náraz větru, maximální a minimální teplota - JAVORNÍK							Tlak (max)	Tlak (min)
LEDEN	Tmax v °C	Tmin v °C	mm	F/max (km/h)	Tmax °C	Tmin °C	[hPa]	[hPa]
2026	0,8	-4,1	14	74	6,9	-13,3	1027,2	991,5
2025	6,8	0	22,2	92	12,6	-5,8	1038,3	992,3
2024	3,6	-1,7	44,6	72	12,5	-1,7	1037,4	985,2
2023	5,7	1,8	34,6	63	19,6	-4,6	1035,2	990,2
2022	4,3	0,1	29,8	66	12,2	-7,3	1035,9	993,2
2021	2,1	-1,6	36,3	51,8	11,3	-14,7	1020,7	993,8
2020	6,3	0,3	16,4	51,6	12,5	-4,5	1038,3	991,1
Historie - teploty	2007 (7,8 °C)	1987 (-13,2 °C)	MAX 2013 (80,5 mm)	1. 1. 2025 (92 km/h)	2023 (19,6 °C)	1987 (-26,5 °C)		
			MIN 2017 (8,3 mm)					

Průměrné měsíční teploty, srážky, maximální a minimální teplota - LEDEN 2026					
JAVORNÍK - Michal Zajonc	Tmax v °C	Tmin v °C	mm	Tmax °C	Tmin °C
	0,8	-4,1	14	6,9 (14. ledna)	-13,3 (9. ledna)
ZÁLESÍ - Milan Janata	Tmax v °C	Tmin v °C	mm	Tmax °C	Tmin °C
	-2,6	-4,6	14,7	4,2 (17. ledna)	-15,6 (8. ledna)
HORNÍ HOŠTICE - Vlasta Zetochová	Tmax v °C	Tmin v °C	mm	Tmax °C	Tmin °C
	-0,4	-4,1	13,9	6,1 (26. ledna)	-12,7 (9. ledna)
BÍLÝ POTOK - Petr Mimra	Tmax v °C	Tmin v °C	mm	Tmax °C	Tmin °C
	0,8	-4,9	9,1	6,6 (14. ledna)	-11,9 (7. ledna)

Arktické mrazy v Javorníku:

10. 1. **2024** (-16 °C), 7. 1. **2017** (-16,7 °C), 3. 1. **2015** (-15,5 °C), 26. 1. **2014** (-15,3 °C), 31. 1. **2012** (-17,5 °C), **2010** (-20,5 °C), **2009** (-18,9 °C), **2006** (-23,8 °C), **2004** (-21,5 °C), **2003** (-21,1 °C), **2002** (-16,2 °C)..... Absolutně nejchladněji bylo v roce 1987 (-26,5 °C).

dle pranostik bývá jedno z nejstudenějších období od 7. do 14. ledna - Svatý Hyginus, jehož památka se připomíná 11. ledna, byl jedním z prvních papežů. Pranostiky hovoří v lednu o tzv. psích dnech a rozdělují měsíc na trojici období - **hyginskou zimu**, **prisské oteplení** (kolem 16. ledna) a **fabiánskou zimu** (období zhruba od 19. do 26. ledna).

Nejtepleji bylo **14. 1. 2026** - naměřeno **6,9 °C**.

Nejchladněji bylo **9. 1. 2026** - naměřeno **-13,3 °C**. Poslední největší mráz byl v roce **2010** (-20,6 °C).

Za měsíc spadlo 14 mm srážek. Maximální náraz větru 74 km/h.

Celodenní mrazy v lednu: 2026 (14), 2025 (0), 2024 (4), 2023 (3), 2022 (1), 2021 (5), 2020 (0), 2019 (6), 2018 (4), 2017 (14), 2016 (11), 2015 (3), 2014 (10), 2013 (18), 2012 (7).

Něco málo zaznamenáno v měsíci:

1. 1. venku je souvislá sněhová pokrývka, ale jen do 3 cm.

4. 1. těsné setkání úplňkového Měsíce s planetou Jupiter

12. 1. v Javorníku leží 5 cm sněhu, Travná Zálesí 10 cm, na silnicích se vytvářeli sněhové jazyky a závěje.

18. 1. jinovatka a silná mlha v Javorníku – inverze

19. 1. pouhým okem bylo možné pozorovat silnou polární záři, nebe se barvilo do různých barev

20. 1. kolem 20:00 hod. byla viditelná doznívající polární záře, ale velmi slabá

30. 1. v Javorníku leží souvislá sněhová pokrývka 2 cm, silná ledovka na celém Javorníku

Podzim v Javorníku 2011–2025: inverze, horské efekty a proměny klimatu

Podzimní období v Javorníku má dlouhodobě velmi specifický charakter. V letech 2011–2025 se opakovaně potvrzuje, že zdejší počasí je často ovlivněno blokováním atlantického proudění, dlouhotrvajícími tlakovými výšemi, inverzemi a stagnujícími povětrnostními situacemi. Typickými projevy jsou časté mlhy, holomrazy, slabé proudění a výrazné rozdíly mezi minimálními a maximálními teplotami.

Zásadní roli v tom hraje poloha Javorníku mezi masivy Jeseníky a Rychlebské hory. Tyto horské překážky výrazně ovlivňují místní klima v létě i v zimě a jsou klíčem k pochopení mnoha zdejších extrémů.

Základním pojmem je návětrná a závětrná strana hor. Návětrná strana je ta, odkud k horám proudí vlhký vzduch. Ten je nucen stoupat, ochlazuje se a dochází ke kondenzaci a zvýšeným srážkám. Naopak závětrná strana leží za horami ve směru proudění – vzduch zde klesá, otepluje se a vysušuje. Tento proces se označuje jako návětrný efekt hor a v závětrí se často projevuje i fénový efekt, tedy suchý, teplý a mnohdy nárazovitý vítr.

V letním období se tento mechanismus velmi výrazně projevuje při postupu bouřek od Polska. Bouřkové systémy zde vlivem vzestupných proudů a kontaktu s horskou překážkou nabírají na síle, zpomalují nebo se přímo zastavují nad Javorníkem. Právě tehdy dochází k intenzivním přívalovým srážkám, lokálním bleskovým povodním a opakovaným problémům v Javorníku a okolí. Tyto situace nejsou náhodné – jde o typický příklad orografického zesílení bouří.

V zimním období se kontrasty projevují jiným způsobem. Pokud přetrvává západní proudění vzduchu a přicházejí srážky, bývá v Javorníku často velmi větrno, relativně teplo a srážky mají podobu deště nebo mrholení. Zatímco na druhé straně hor, například v oblasti Ládek-Zdrój, panuje třeba sněhová kalamita. Na velmi krátké vzdálenosti tak vznikají zcela rozdílné zimní podmínky.

Podobná, někdy ještě výraznější situace nastává při jižním proudění. Srážky se v těchto případech často vyprší na návětrné straně Jeseníků, ať už na Šumpersku nebo Jesenícku, zatímco na Javornícko dorazí jen výjimečně. Vzduch, který hory překoná, je teplejší, sušší a turbulentní, což vede k výraznému fénovému efektu. V Javorníku pak panuje nezvykle teplé a suché počasí, i když jinde v regionu může být chladno a vlhko.

Podzimy posledních let jsou také výrazně chudší na sníh. Zatímco dříve nebylo výjimkou, že se první sněhové vločky objevily už v říjnu, v posledních zimách se opakovaně stávalo, že celý podzim proběhl bez sněhu a první měřitelná sněhová pokrývka se objevila až v lednu – pokud vůbec. Výmluvným příkladem je zimní sezóna 2019/2020, kdy v Javorníku nevznikla souvislá sněhová pokrývka po celou zimu.

Extrémním příkladem sucha byl listopad 2011, kdy po celý měsíc převažovala rozsáhlá tlaková výše a prakticky se nevyskytly žádné srážky. Takové situace se v posledních letech objevují častěji a jsou typickým znakem stabilního, ale klimaticky velmi chudého podzimního počasí.

Změny klimatu v Javorníku však nejsou jen otázkou globálních trendů, ale i proměny krajiny. Před výstavbou vodních nádrží a jezer v Polsku byl Javorník výraznou mrazovou kotlinou, kde minimální teploty běžně klesaly pod -30 °C. Od doby napuštění biocentra Javorník a dalších vodních ploch se zde minimální teplota nedostala pod -20 °C, což naznačuje významný zmírňující vliv zadržování vody v krajině.

Historické záznamy přitom ukazují, že teplé zimy nejsou v Javorníku žádnou novinkou – často se psalo o teplých a chudých zimách na sníh, kdy v prosinci kvetly ovocné stromy. Přesto však region pamatuje i opačný extrém. Zima roku 1929 byla od roku 1871 nejtvrdší a zároveň nejbohatší na sníh. Teploty tehdy klesaly až k -35 až -40 °C, tisíce ovocných stromů, včetně většiny ořešáků, podlely mrazům a značná část divoké zvěře uhynula následkem extrémních podmínek.

Symbolicky se blíží rok 2029, tedy sto let od legendární zimy století. Zda se historie alespoň částečně připomene, nebo zda zůstaneme u mírných, ale velmi proměnlivých zim a podzimů plných inverzí, mlh a „fénových“ epizod, ukážou až následující roky. (Níže v grafu jsou průměrné hodnoty).

Srážky v Javorníku 1948–2025: proč se střídá sucho a lijáky

Srážky v Javorníku se za posledních více než 75 let nechovají pravidelně. **Neplatí, že by jednou za deset let přišlo sucho a pak zase jednou za deset let extrémně deštivý rok.** Dlouhodobá data naopak ukazují, že se **sucha i velmi mokré roky objevují ve shlucích**, tedy v obdobích, kdy se podobné extrémy opakují několikrát po sobě.

Jednoduše řečeno: **když už se jednou rozjede suché nebo naopak velmi vlhké období, většinou netrvá jen jeden rok.** Po něm může následovat delší klidnější fáze, kdy jsou srážky blíže normálu.

Typickým příkladem sucha je **rok 2015**, který byl s úhrnem **349 mm nejsušším kompletním rokem** celé dostupné řady měření. Nešlo o náhodnou výjimku – suché roky se objevily i dříve (například **1969, 1973, 1982, 1990**) a po roce 2015 se suché epizody znovu opakovaly, například **v roce 2019**. To naznačuje, že sucha nejsou výjimečná, ale patří k přirozenému kolísání zdejšího klimatu.

Na opačné straně stojí **velmi deštivé roky**, které se rovněž nevyskytují jednotlivě, ale často **ve vlnách**.

V 60. letech minulého století přišlo několik mimořádně vlhkých let po sobě (**1964, 1965, 1967, 1968**), podobně v 70. letech (**1970 a 1977**) nebo v roce **1997**. V posledních letech se vlhčí období znovu projevilo po roce 2020 a vyvrcholením byl **rok 2024 s více než 1000 mm srážek**, nejdeštivější rok celé řady.

Zásadní roli v tom hraje poloha Javorníku **mezi Jeseníky a Rychlebskými horami**. Tyto hory fungují jako **výrazná překážka pro proudění vzduchu**. Když k nim proudí vlhký vzduch, je nucen stoupat, ochlazovat se a přináší vydatné srážky. Jindy se naopak srážky vyprší na návětrné straně hor a do Javorníku dorazí už suchý a teplejší vzduch. Právě proto může být jeden rok extrémně mokrá a o pár let později výrazně suchý. Většina srážkových extrémů vzniká **v létě a na podzim**. Krátké, ale velmi intenzivní lijáky dokážou během několika dní dodat tolik vody, kolik jindy spadne za celý měsíc. Naopak v suchých letech chybí nejen letní bouřky, ale i běžné srážky na jaře a na podzim, což se výrazně projeví na půdě, vegetaci i vodních tocích. Důležité je také zmínit, že v historických datech existují **neúplné roky** s velmi nízkými úhrny srážek. Tyto hodnoty však nelze objektivně porovnávat s kompletními roky, a proto slouží pouze jako **zajímavost**, nikoliv jako důkaz extrémního sucha.

Shrnuto jednoduše:

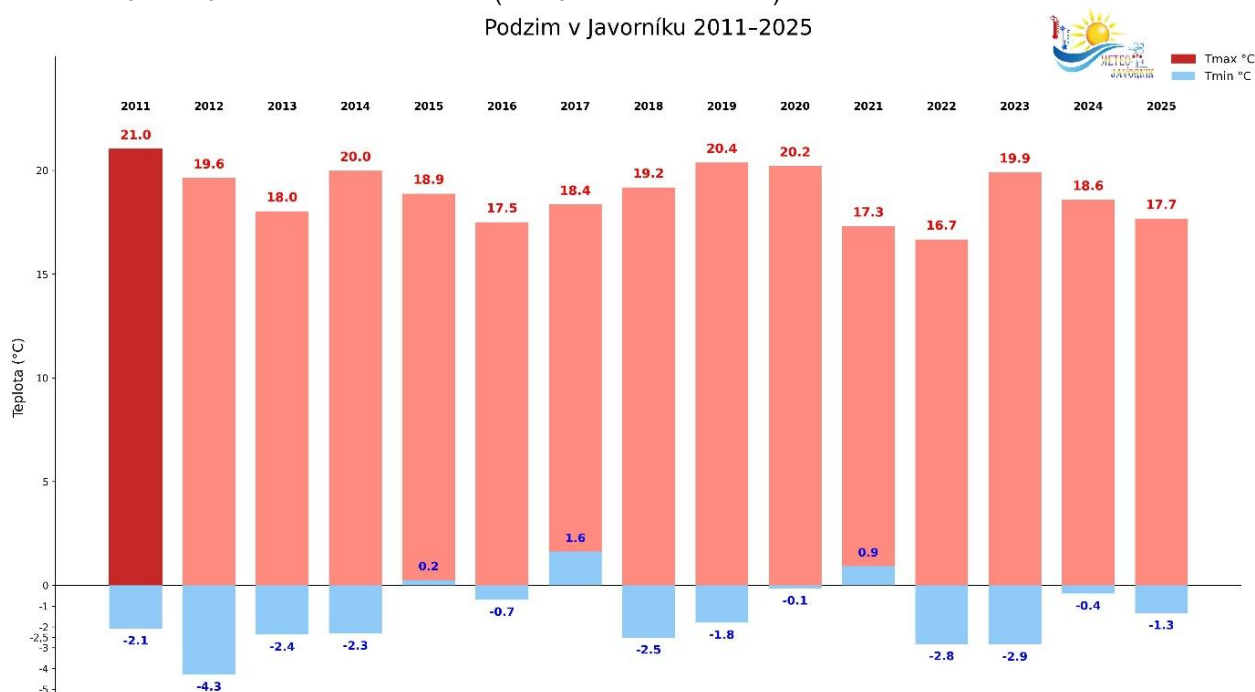
V Javorníku se sucho a déšť nestřídají podle kalendáře, ale podle toho, jak se chová atmosféra. Extrémy se často objevují ve „vlnách“ – několik suchých nebo naopak velmi deštivých let po sobě – a v posledních desetiletích jsou tyto výkyvy výraznější než dříve.

Dlouhodobý srážkový normál v Javorníku se pohybuje přibližně kolem 700–750 mm ročně. Hodnoty pod 550 mm lze považovat za suché roky, zatímco úhrny nad 800 mm už patří mezi výrazně nadnormální.

Pro srovnání

- **2015 – 349 mm** → extrémní sucho (≈ polovina normálu)
- **běžný rok – cca 720 mm**
- **2024 – 1021 mm** → extrémní vlhko (≈ o 40 % více než normál)

Podzim v Javorníku 2011–2025

Extrémní srážky v Javorníku - 10 nejsušších a 10 nejdeštivějších let

